

Відгук
17.12.2021 р.
Голова спеціалізованої
вченої ради
Вікторія Самокіна

ДФ 64.051.069

Голові спеціалізованої вченої ради

ДФ 64.051.069

Харківського національного

університету імені В. Н. Каразіна,

майдан Свободи, 4, м. Харків

доктору філологічних наук,

професору, завідувачу

кафедри англійської філології

Самохіній Вікторії Опанасівні

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора філологічних наук, професора,

завідувача кафедри англійської філології

Волинського національного університету імені Лесі Українки

Ущиної Валентини Антонівни

на дисертаційну роботу **Побережного Дмитра Олеговича**

**«Малі розповіді про Брекзит в англійськомовному сегменті соціальної
інтернет-мережі «Фейсбук» наративно-дискурсивний підхід»,**

подану на здобуття ступеня доктора філософії

в галузі знань 03 – «Гуманітарні науки» за спеціальністю 035 – «Філологія»

Дисертація Побережного Д. О. присвячена розкриттю наративних і дискурсивних властивостей малих розповідей про Брекзит, оприлюднених у коментарях до постів провідних Брекзит-спільнот в англійськомовному сегменті соціальної інтернет-мережі «Фейсбук». Відразу привертає увагу не лише новітній та неординарний об'єкт дослідження – «мала розповідь про Брекзит», а й безмежно складна і безперечно актуальна джерельна база – інтернет-мережа «Фейсбук», що в останні роки стала віртуальною домівкою для мільйонів людей у всьому світі. Неможливо переоцінити вплив Фейсбуку на комунікативну діяльність як окремих індивідів, так і соціальних спільнот, на

психоемоційний стан кожного користувача і на політичний, суспільний та економічний устрій цілих держав. Оскільки інтернет-мережа Фейсбук як і будь-яка інша інтернет-мережа, функціонує за допомогою мови як однієї з основних семіотичних систем у мультимодальному та омніканальному середовищі інтернет-дискурсу, то увага лінгвістів до цього типу мовленнєвої діяльності є цілком виправданою і багатообіцяючою, а дисертаційна праця Побережного Д. О. – **актуальною**.

Новизна цієї розвідки не викликає жодних сумнівів, адже для вивчення оригінального і нового об'єкта застосовано не менш новий і оригінальний підхід – наративно-дискурсивний, що керується методологічною настановою загального екологізму буття. Основні положення і висновки запропонованої праці потенційно стануть цінним внеском у розбудову підвалин не лише наратології і дискурсології, а й досліджень соціальних медіа. У дисертації вперше розкрито зміст поняття малої розповіді у соціальних медіа, виявлено жанрові різновиди малих розповідей про Брекзит у соціальній інтернет-мережі “Фейсбук”, схарактеризовано наративні виміри малих розповідей, виявлено мовні та позамовні засоби позиціонування суб'єкта малої розповіді про Брекзит у соціальній інтернет-мережі “Фейсбук”.

У дослідженні вдало інтегровано здобутки різних еколінгвістично орієнтованих теорій вивчення мови, які ґрунтуються на наукових принципах холістичності, інтеграційності, динамізму та синергійності. У світлі використаних наративного та дискурсивного підходів увага дослідника зосереджена на розкритті таких вимірів малої розповіді як гіперавторство, оповідність, ситуаційність, нелінійність та гіпертекстуальність. У межах наративного аналізу, серед іншого, виокремлено низку субжанрів малої розповіді, як от: останні новини, прогнози та спільні розповіді. На дискурсивному рівні встановлено мультимодальні, а саме мовні, метаграфемні та візуальні засоби впливу. Саме такий комплексний підхід дозволив

досліднику дійти переконливих висновків, що цілком відповідають поставленим завданням, котрі чітко і послідовно окреслюють його основні вектори: систематизовано ознаки і окреслена структура інтернет-дискурсу, що уможливило виявлення і розкриття жанрової організації соціальної інтернет-мережі “Фейсбук”; схарактеризовано наративні виміри малих розповідей про Брекзит в англійськомовному сегменті соціальної інтернет-мережі “Фейсбук”; виявлено та описано мовні і позамовні засоби здійснення дискурсивного впливу, які застосовуються у малих розповідях про Брекзит у коментарях до постів у соціальній інтернет-мережі “Фейсбук”; розкрито особливості позиціювання суб’єкта малої розповіді про Брекзит у коментарях до постів у соціальній інтернет-мережі “Фейсбук” мовними та позамовними засобами.

Виконанню перерахованих завдань сприяв автентичний **матеріал** дослідження, що налічує 1237 малих розповідей про Брекзит у коментарях до постів п'яти провідних Брекзит-спільнот в англійськомовному сегменті соціальної інтернет-мережі “Фейсбук” (Brexit News, Brexit, Very Brexit Problems, Reuters та BBC News), обраних за конкретними критеріями, дає можливість стверджувати про достатню репрезентативність та **достовірність** отриманих результатів аналізу.

Окреслені нами основні критерії наукової новизни дослідження, своєю чергою, дають підстави стверджувати, що рецензована наукова праця має також і **теоретичне значення**, зумовлене вагомих внеском у вирішення проблем дискурсології, наратології, комунікативної і дигітальної лінгвістики. Результати дослідження сприятимуть подальшій розробці теорій інтернет-дискурсу і позиціювання, а також проблем, пов’язаних з дослідженням еколінгвістичного й холістичного впливу англійської мови на глобальні процеси соціального семіозису.

Практичне значення поданої до захисту праці полягає в тому, що отримані результати можуть бути використані у лекційних та семінарських

курсах зі стилістики, лексикології та теоретичної граматики англійської мови, у спецкурсах з лінгвопрагматики, лінгвокраїнознавства, медіа-лінгвістики, теорії дискурсу, соціолінгвістики та психолінгвістики, а також у складанні навчальних посібників, написанні курсових і дипломних робіт.

Дисертація чітко **структурована** згідно з її дослідницькими завданнями. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків та додатків, анотацій українською та англійською мовами.

У вступі обґрунтовано вибір теми дисертації, визначено її актуальність, окреслено мету і завдання, виділено об'єкт і предмет дослідження, схарактеризовано методи дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення здобутих результатів, сформульовано положення, що виносяться на захист, наведено відомості про апробацію результатів та структуру роботи.

У першому розділі "Теоретико-методологічні підвалини наративно-дискурсивного опису малих розповідей про Брекзит у соціальній інтернет-мережі "Фейсбук" окреслено теоретичне підґрунтя лінгвістичного опису малих розповідей і систематизовано наявні на сьогодні наукові дані про ознаки й жанрову організацію інтернет-дискурсу, запропоновано визначення змісту терміна "мала розповідь" і узагальнено теоретичні підвалини лінгвістичного опису позиціювання суб'єкта дискурсивної діяльності.

Другий розділ роботи присвячений опису наративних та дискурсивних властивостей малих розповідей про Брекзит у коментарях до постів в англійськомовному сегменті соціальної інтернет-мережі.

Третій розділ дисертації розкриває лінгвальні та позалінгвальні засоби епістемічного, афективного та наративного позиціювання суб'єкта малої розповіді про Брекзит у коментарях до постів у соціальній інтернет-мережі "Фейсбук".

Оформлення роботи досить охайне й відповідає усім вимогам ДАК України. Матеріал викладений чітко й послідовно, що засвідчує лінгвістичну

ерудицію автора, його здібність до критичного аналізу існуючих підходів і теорій та креативного мислення. **Академічного плагіату у дисертації не виявлено:** всі ідеї та положення інших учених подано з покликанням на відповідні першоджерела. Результати роботи є новими та виконаними автором самостійно. Їх **повно і пропорційно** висвітлено у 10 оригінальних і одноосібних наукових **публікаціях** автора, що відповідають темі дисертації, з них 3 статті у фахових виданнях України, 1 стаття автора входить до наукометричної бази Scopus.

Усі зазначені вище формальні і змістові аспекти дозволяють кваліфікувати дисертацію Побережного Д. О. як завершене і самостійне лінгвістичне дослідження, що відповідає сучасному рівню наукових знань. Водночас, як і кожна оригінальна розвідка, робота не позбавлена недоліків та дискусійних моментів:

1. Передусім вважаємо потрібним висловити зауваження, що стосується самого об'єкта дослідження – малих розповідей про Брекзит у коментарях до постів в англomовному сегменті соціальної інтернет-мережі "Фейсбук". Незважаючи на очевидне прагнення дослідника диференціювати це поняття від суміжних або схожих (як от: сторітеллінг, лонгрід) і намагання детально роз'яснити процедуру підбору матеріалу, критерії виокремлення фрагментів для аналізу так і залишаються дещо незрозумілими. Певна невизначеність з межами обсягу одиниці аналізу, на нашу думку, спричинює нечіткість лінгвістичного опису ілюстративного матеріалу по всій роботі. Приміром, інколи приклади “малих розповідей” подаються у вигляді одного коментаря одного суб'єкта позиціювання, а в інших випадках фрагменти складаються з кількох “наративів” кількох людей (наприклад, на с. 58), або так званих тредів. Було б добре почути про логіку такої строкатості.

2. У підпункті 1.7 (“Брекзит як дезінтеграційний процес у межах Євросоюзу: дискурсивний аспект”) правомірно і доречно наводяться дані

стосовно події, що є центральною для цього дослідження. Проте вся інформація подається винятково у політологічному та соціологічному ракурсах, а заявлений у назві “дискурсивний” аспект, на жаль, не розкритий. Підрозділ 2.1.2 присвячений прогнозам як субжанру малої розповіді, однак нам видається недоцільним, що, замість висвітлення власних досягнень, автор надто детально захоплюється переказом розвідки, проведеної британською наратологинєю О. Георгакопулу.

3. Одним із засадничих постулатів цієї новітньої наукової праці є нелінійність як одна із основних властивостей дискурсу взагалі та інтернет-дискурсу зокрема. Саме ця проблема розкривається у підрозділі 2.2.4 таким чином, що яскраво ілюструє нелінійність дискурсивної діяльності й самого автора дисертації – читач не завжди може вловити логіку його викладу. Це саме стосується узагальнення і класифікації мовних засобів, що аналізуються: їх подано “насіпом” – дисфемізми передують еліптичним реченням, за якими сліднують окличні речення, паузи і особові займенники. Деякої логічної послідовності бажано було б додати й у розкриття одного із ключових понять дисертації – позиціювання. Наприклад, у другому розділі автор вже згадує про епістемічне і афективне позиціювання, хоча визначення і трактування цих понять з’являються лише у третьому розділі.

4. Робота не позбавлена певних технічних огріхів: виявлено повтори зображень, назв рисунків, подекуди зустрічаються русизми і хибодруки. Також додаткової уваги вимагає оформлення покликань: подекуди у квадратних дужках подано лише номер публікації у списку без вказівки на сторінку.

Усі висловлені зауваження є радше побажаннями і ніяким чином не применшують новизни і цінності цієї праці.

Наголошую на загальній позитивній оцінці роботи й підкреслюю, що висловлені запитання та зауваження не стосуються її принципових положень, а мають винятково дискусійний характер. Вони не торкаються концепції, жодним чином не знижують загальну високу оцінку дисертації та не піддають сумніву вірогідність результатів.

На підставі ретельного аналізу дисертації, автореферату та основних публікацій констатую, що дисертація Побережного Дмитра Олеговича **«Малі розповіді про Брекзит в англійськомовному сегменті соціальної інтернет-мережі «Фейсбук» наративно-дискурсивний підхід»** є завершеною науковою працею і за змістом та оформленням відповідає спеціальності 035 – Філологія у галузі знань 03 – Гуманітарні науки та вимогам, передбаченим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» та «Тимчасовому порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 року №167 зі змінами, а її автор, Побережний Дмитро Олегович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 – Гуманітарні науки за спеціальністю 035 – Філологія.

Доктор філологічних наук, професор
завідувач кафедри англійської філології
Волинського національного
університету імені Лесі Українки

Ущина В.А.

